Anul al 54-lea 14 Pagini EXEMPLARUL { In România: 3 lei / In străinătate: 6 lei 14 Pagini Nr. 262 Joi 23 Septembrie 1937
P IIII
Taxa poștală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALA A „ASOCIATIUNII" SIBIU

ABONAMENTE IN ȚARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poștal și valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ȘI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în țară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ȘTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCUREȘTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACȚIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

T. G. MASARYK

Ieri la Praga, rămășițele aceluia care a fost liberatorul și întemeetorul statului cehoslovac și care a contribuit, în calitatea sa de președinte al republicii, — de două ori cinstit de încrederea și dragostea întregului său popor, — la consolidarea țării și la desvoltarea sa în toate direcțiile, au fost depuse în locașul de veci.

Dacă T. G. Masaryk a fost pentru poporul amic și aliat nouă un mare patriot, înțelept îndrumător și conducător, un spirit clar văzător și constructiv, care a înfăptuit visul compatrioților săi, după prăbușirea imperiului austro-ungar, — pentru noi el a fost amicul constant și devotat, sprijinitorul convins și sincer al Micii Înțelegeri, în cadrul principiilor ce sunt la temelia nouii Europe de drept și al intereselor comune ale membrilor săi.

Insuflețit de sentimente nobile și generoase și călăuzit de preceptele unei filosofii ce pune dreptul, cultura, morala și pacea, mai presus de toate, T. G. Masaryk a servit și țara sa cu demnitate și folos și cauza dreptului naționalităților și a civilizației.

Cehoslovacii au pierdut în Masaryk un mare om și cetățean și un șef înțelept, dar spiritul său îi va călăuzi mai departe spre a putea îndeplini și desăvârși opera începută de el ; iar noi, un neuitat și loial prieten al neamului românesc.

Generalul Gamelin

va asista la manevrele armatelor române și iugoslave

Paris, 20 (Rador). — *Generalul Gamelin, șeful statului major al armatei franceze, a fost invitat să asiste la manevrele de toamnă ale armatelor română și iugoslavă.*

Răspunzând acestei invitații, generalul Gamelin a părăsit Parisul plecând la Belgrad.

După ce va asista la manevrele armatei iugoslave, șeful statului major al armatei franceze va rămâne câteva zile la Belgrad.

Din capitala iugoslavă, generalul Gamelin va pleca în România pentru a lua parte la manevrele armatei române.

Simbriașii destrămării

de EMANOIL HAGI MOSCO

Francezul zice că nu există meserie proastă, cu alte cuvinte toate sunt bune. Totuși, este una care, pe lângă că este proastă, este și scârboasă : aceea de scrib de fițuică plătită să scormonească în lăturile din care s'a născut. După cum se ivesc molime, tot astfel răsar fițuicile de șantaj cu scrisul întinat.

Impotriva celor dintâiu se iau măsuri de apărare a sănătății trupești ; împotriva celor de al doilea, niciuna.

Sănătatea morală, deși este tot atât de nevoe unui neam cât și cea trupească, ea, totuși, poate să rămână bolnavă... când așa socotește cârmuirea.

Aci stă marea greșală.

Chiar dacă unii se ridică și înălțarea lor supără, mijloacele încercate pentru a-i umbri cer și ele un temei pe care să se sprijine. Alegerea scribului cu pana de tarabă, cu conștiința în buzunar, cu palma întinsă și cu obrazul tăbăcit, scoboară numai pe cel care-l întrebuințează, depășind scopul urmărit.

Scribul de fițuică, gata la orice hamalâc plătit, gata să pună zgarda, oricât să fie roasă de alții, pornește la drum cu geamantanul furat altuia, cu ideile altuia, dospite în mocirla sufletească, ce clocotește în el, cu arginții altuia și cu un singur lucru al lui, cu așa zisul : „cazier". Este foaia de viță, numită de latini „curriculum vitae", adaos la cea de naștere. Una, scoasă din hârtiile stării civile; cealaltă, din filele codului penal. Dacă este străin de una, datorită numai originei sale, de cealaltă este strâns legat, datorită fiind simțimintelor și apucăturilor lui, bogăție de care se simte mândru, ca nefiind la îndemâna tuturor.

Cu astfel de indivizi se otrăvește gândirea celor mulți; cu astfel de nemernici se caută dărâmarea mișcărilor de apărare a neamului. Asemenea netrebnici sunt liberi, nestânjeniți în scrisul lor, ori cât de josnic, oricât de mincinos ar fi. Asemenea ticăloși se bucură din partea cenzurii de o obläduire neacoperită. Asemenea slugi biciuite se mai bucură și de nepăsătoarea bunăvoință a cetățeanului, a aceluia care ar trebui să înfățișeze așa numita „opinie publică".

Acești paraziți ai vieții sociale n'au nimic de pierdut, lipsindu-le singurul lucru care nu trebue pierdut : cinstea. Ei știu că oricât de neadevărată să fie calomnia, ea lasă totdeauna o dâră, după cum o cântă Figaro, sau o cicatrice, după cum zice filosoful Rousseau.

Să nu te aperi împotriva unor asemenea certați cu morala și îndrăzneți cenzori ai unor fapte presupuse, care nu sunt altceva decât răsunetul ce-l face în sufletul lor

(Continuare în pag. 2-a)

Astrologia... revizionistă

—oxo—

Campania lui sir Robert Gower impotriva Micii Înțelegeri

de R. SEIȘANU

Revizionistul pro-maghiar sir Robert Gower, membru al Camerei Comunelor din Londra, a deschis o nouă și violentă campanie împotriva Micii Înțelegeri, pe tema situației minorităților ungare din statele ce fac parte din acest sistem de alianță.

De astădată, sir Robert Gower a folosit paginile unei reviste ce se ocupă de chestiuni... de astrologie, — „Starlore" — ca să combată vehement politica minoritară a guvernelor din Praga, București și Belgrad, în imediată relațiune cu politica revizionistă maghiară.

Cetitorii nedumeriți se vor întreba : pentru ce deputatul englez a făcut apel la ospitalitatea revistei „Starlore", ca să-și publice articolul său în chestiunile ce interesează afacerile pământești și în special, micul bazin dunărean ? Ce legături poate fi între astrologie și revizuirea tratatelor de pace; între lumea planetelor, a stelelor și a nebuloaselor, cu politica minoritară a Micii Înțelegeri ?

Totuși, sir Robert Gower a descoperit o legătură, căci iată ce spune în articolul său:

„Numai România în anul 1924 a expulzat peste granițe, 197.000 de maghiari cu familiile lor, iar pagubele suferite de dânșii se urcă la peste două miliarde de lei, fiind siliți să-și părăsească bunurile lor imobiliare și mobiliare.

Deci, nu-i de mirare, că soarta statelor Micii Înțelegeri, în politica lor minoritară, e condusă de către constelația de rău augur a planetei Saturn".

Trecând peste cunoștințele cam superficiale ale deputatului englez, în materie de astronomie și chiar de astrologie — el consideră planeta Saturn drept o constelație de stele, — reese, că Mica Înțelegere, prin politica sa față de minoritățile maghiare, este sub influența nefastă a planetei Saturn.

Eșind însă din domeniul nebulos al astrologiei, sir Robert Gower a voit să fie demonstrativ și pozitivist, atunci când a atacat de front politica României față de minoritatea maghiară. D-sa a îndrăznit să afirme că România nu se mărginește să „persecute" pe maghiari, să calce în picioare obligațiunile ce le-a luat prin acceptarea pactului minorităților, ci a recurs la expulzarea masivă a maghiarilor din Transilvania precizând date și cifre statistice : în anul 1924 au fost expulzați „peste granițe", 197 de mii de maghiari, cu familiile lor, — ceeace ar însemna, socotind cel puțin trei membri unei familii, că au fost alungați aproape 600 de mii de indivizi !

Cum numărul maghiarilor propriu zișii din România este de circa 800.000, ar însemna, după afirmația d-lui

(Continuare în pag. 2-a)

Luptele dela Shanghai

Ingrozită de bombardamentele avioanelor și artileriei, care au omorât peste o mie de persoane și au rănit câteva mii, populația Shanghaiului caută să se pună la adăpost, refugiindu-se în concesiunea internațională.

Fotografia reprezintă un grup de locuitori ai Shanghaiului, cari au trecut cu bagajele în spinare o punte improvizată din scânduri și au ajuns în concesiunea internațională, supraveghiată de detașamente formate din soldații națiunilor respective.

Gravă ciocnire de automobile în Suedia

Stockholm, 20 (Radio Central). — Lângă localitatea Boliden, s'au ciocnit două automobile, în care se aflau 10 persoane.

Patru persoane au murit pe loc, iar celelalte sunt pe moarte.

—x*x—

SIR DUDLEY POUND comandantul forțelor engleze în controlul din Mediterana

—xxXoXxx—

CIUMĂ IN JAPONIA

Tokio, 20 (Rador). — Se anunță că epidemia de ciumă a izbucnit în districtul dela Nord-Vest de Hsingking, în lungul căii ferate Hsingking-Paișengtse.

Până acum au fost înregistrate 200 cazuri.

—oxoOoxo—

Automobil căzut în prăpastie

Istanbul, 20 (Rador). — Pe șoseaua Trapezund-granița spre Persia un automobil a căzut într'o prăpastie.

Șase călători și soferul au fost omorîți.

Somația lui Largo Caballero

Intr'un interview acordat ziarului „Le Matin" din Paris, d. Largo Caballero, fostul șef al guvernului republican comunist din Barcelona, a declarat:

„Dacă Societatea Națiunilor refuză să lucreze în favoarea Spaniei roșii, vom cere celor două internaționale să ia, în țările lor respective, măsurile unei acțiuni directe, care va putea constrânge guvernele democrate să intre în luptă împotriva fascismului".

Așa dar, alternativa:

Ori, Societatea Națiunilor va lua ea măsurile cuvenite ca să salveze Spania roșie, contribuind la triumful comunismului anarhic în peninsula iberică ; ori, intervenția directă în toate țările, a Internaționalei a III-a, combinată cu aceea a organizațiilor zise democratice, în vederea războiului civil.

Cum Societatea Națiunilor nu este dispusă și nici nu este în măsură să execute somația lansată de d. Largo Caballero, — dovadă, că în ședința de alaltăeri a adunării din Geneva s'a respins cererea comuniștilor spanioli de a fi aleși în consiliu, cu toate manevrele ce le-au făcut acolo delegații și amicii Sovietelor — rămâne de pus în aplicare partea a doua din somația șefului iudeo-comunisto-anarhiștilor din Spania: intrarea în acțiune a Internaționalei a III-a și a anexelor sale, în celelalte țări. Cum? Prin mișcări cu tendințe revoluționare și cu scopul de a provoca pretutindeni războiul civil din care va ieși războiul generalizat.

Comentând îndrăzneața amenințare formulată de Largo Caballero, d. Stephane Lausanne, primul redactor al ziarului „Le Matin", observă, că o acțiune directă pentru constrângerea guvernelor de către Internaționalele comuniste, înseamnă manifestații în stradă, cu vărsări de sânge, greve ce paralizează viața economică a țărilor, sau repetate avertismente prin mijlocul bombelor, ca cele ce au făcut explozie în centrul Parisului, lângă Arcul de triumf din place de l'Etoile...

Dar, mai înseamnă și altceva: confirmarea existenței în toate țările a unor organizații comuniste, în subordinea Internaționalei a III-a, care, la un semnal dat, ar putea să dezlănțue războiul civil sub pretextul apărării tovarășilor lui Largo Caballero și a democrației universale !

Iată cum cinismul unui aderent înfocat al metodelor sovietice, în materie de guvernământ, a confirmat pericolul permanent ce-l prezintă comunismul, sub diversele sale camuflagii și unicul rost al Internaționalei a III-a: provocarea în toate țările a războiului civil și revoluția mondială pentru triumful iudaismului cotropitor și distrugător.

Harta războiului din China

Luptele dela Shanghai

Ingrozită de bombardamentele avioanelor și artileriei, care au omorât peste o mie de persoane și au rănit câteva mii, populația Shanghaiului caută să se pună la adăpost, refugiindu-se în concesiunea internațională.

Fotografia reprezintă un grup de locuitori ai Shanghaiului, cari au trecut cu bagajele în spinare o punte improvizată din scânduri și au ajuns în concesiunea internațională, supraveghiată de detașamente formate din soldații națiunilor respective.

Cum a fost răpit copilul lui Stalin

—oxo—

O femeie misterioasă. — Krilenko in disgrație

Varșovia, Septembrie

Presa poloneză, care dispune de foarte bune mijloace de informație în Rusia, publică toate amănuntele care s'au mai putut afla asupra răpirii fiului lui Stalin, petrecută zilele trecute.

Se accentuează că nu este vorba de fiul unic al lui Stalin, ci de fiul său mijlociu, în vârstă de 12 ani.

Băețelul a fost răpit săptămâna trecută pe când se înapoia spre Kremlin, însoțit de un prieten și urmat la mică depărtare de doi agenți ai G. P. U.-ului.

Acești doi agenți, luați de scurt, n'au putut da decât informații contradictorii asupra răpirii, care trebue să se fi întâmplat totuși sub ochii lor.

Ei afirmă că micul Stalin și prietenul său, pe când intrau în piața Roșie, au fost acostați de o femee de vârstă mijlocie, blondă, înaltă, îmbrăcată în negru.

Ea a început să vorbească cu cei doi copii, care păreau s'o asculte cu mult interes.

Intre timp, cei doi agenți, care erau la o distanță ceva mai mare, au văzut apropiindu-se un automobil închis care s'a oprit în apropierea grupului.

In clipa aceea piața era aproape pustie. Inainte ca agenții să poată interveni, femeia misterioasă, fiul lui Stalin și prietenul său s'au urcat în mașină, care s'a depărtat cu toată viteza.

Agenții s'au repezit spre un automobil gol, dintr'un colț al pieții. Dar pentrucă nici unul din ei nu știa să conducă mașina, au trebuit să aștepte întoarcerea șoferului, care se depărtase pentru câteva clipe.

Când a aflat despre ce era vorba, șoferul a pornit în goană pe urma mașinei în care era fiul lui Stalin; dar mașina aceasta dispăruse.

Toate cercetările făcute în grabă pe străzile vecine n'au dat nici un rezultat.

Cei doi agenți ai G. P. U.-lui au fost încarcerați la Lubianka.

Arestările și descinderile continuă și astăzi.

Deși ținută ascunsă, știrea s'a răspândit ca fulgerul în Moscova și toată lumea este de acord că răpirea trebue atribuită vechilor bolșevici, atât de mult loviți în ultimul timp de „epurația" lui Stalin.

„PROCURORUL MORȚII" A CAZUT IN DISGRAȚIE

In acelaș timp, cronica internă sovietică înregistrează, un alt eveniment însemnat. Krilenko, neimblânzitul procuror care a trimis la moarte sute de persoane, este pe cale de a avea aceeaș soartă ca victimele sale.

Un decret publicat deunăzi l-a destituit din demnitatea de procuror al poporului și l-a pus sub anchetă.

Krilenko este suspectat că ar avea legături cu trozkiștii, cu atât mai mult cu cât o soră a lui este soția scriitorului american Max Eastman, prieten personal și biograf al lui Trotzki.

La isbucnirea revoluției, Krilenko era sublocotenent în armata imperială; a fost ridicat imediat— pentru simpatiile sale roșii — la gradul de comandant șef, iar mai târziu a trecut la comisariatul justiției.

Lui îi aparține fraza „Impușcați-i pe toți", rostită în procesul contra lui Zinoviev și a tovarășilor săi.

Intre un proces și altul, neîmblânzitul procuror făcea lungi excursii în Caucaz și Pamir și prezida concursurile de șah.

Pentru moment el n'a fost încă închis, dar arestarea sa este iminentă.

SCRISORI DIN LONDRA

CHINA...

de AUGUR

Londra, Septembrie

De mai multe săptămâni, evenimentele luptei sângeroase din jurul Shanghaiului ne atrag privirile. E ca și cum războiul chino-japonez s'ar fi concentrat în acest loc. Totuș, nu e așa, și acum vedem, că operația de pe Yangtsekiang n'a fost pentru japonezi decât o abilă diversiune pentru a împiedica pe chinezi de a-și trimite cele mai bune trupe spre Nord, unde începe să se desfășoare adevărata campanie pentru cucerirea Chinei de către japonezi.

Militarii japonezi au ales acest an pentru a intra în războiu cu China pentrucă au descoperit, că armata rusă nu s'ar mișca, cel puțin la început, spre a veni în ajutorul chinezilor. In afară de informațiile pe care le posedăm toți asupra dezorganizării pricinuită în Rusia prin purificarea stalinană, evident japonezii dispuneau de informații precise asupra stării de spirit și asupra calității pregătirii războinice a armatei autonome pe care Rusia a instalat-o în Extremul Orient. Tokio era convins că Rusia nu se va mișca așa de repede. Deasemenea, diplomația japoneză era sigură că nici Marea Britanie, și cu atât mai puțin Statele-Unite, nu

(Continuare în pag. 2-a)

Generalul Ciomag

Amintiri

de RADU D. ROSETTI

Când urci în București, delungul șinelor tramvaiului, strada Știrbei-Vodă, din dreptul catedralei catolice Sf. Iosif începe o altă stradă, căreia îi zice acum *General Budișteanu.*

E numele fostului ministru de război, unul din cei mai destoinici ostași ai armatei române de odinioară, poreclit cândva *generalul Ciomag.*

S'au împlinit douăzeci și șase de ani dela moartea lui, și n'a fost pomenit măcar odată. *„Les morts vont vite".* Cine să-și mai aducă aminte de el?

A trecut de mult în neagra vecinicie, alături de toți contimporanii lui, înșirați și azi în tablourile caricaturale ale talentatului Jiquide, șterse aproape de soarele nepăsător ce le arde de ani mulți în vitrina tipografiei Göbl din strada Regală, unde le contemplă rar câte-un trecător din generația trecută.

Nababule Cantacuzino, vesele Bobeica, impetuosule Filipescu, tribunule Fleva, papa Ventura, naționalistule Ureche, muncitorule Exarcu, cochetule Claymoor, încondeiați la rând, cu metehnele voastre, exagerate de șarja artistului, unde sunteți?

Din toată seria voastră de 100, prinsă acum aproape o jumătate de secol, de „creionul actualității", n'a mai rămas nimeni, nimeni, nimeni!

Datori suntem, însă, noi cari am apucat să cunoaștem pe oamenii aceștia, unii cu calități reale, să ne-amintim de ei cu duioșie, și la ocazii să le scoatem la lumină însușirile.

Costea Budișteanu e înfățișat de Jiquide cu chipiul pe ceafă, călare pe o sabie, ținând în mână o bâtă: *generalul Ciomag.*

De unde porecla schimbată în renume?

Se dezbătea, într'o Cameră liberală, chestia armamentului. Odinioară nu erau comisiile secrete de azi. Opoziția, în păr, învinuia pe generalul Budișteanu, titularul ministerului de război, că vrând să înlocuiască pușca Mauser, de care se folosise soldatul nostru în războiul cu turcii, cu moderna Manlicher, punea la cale o „afacere".

Invierșunat de atâtea atacuri, atâtate de-o presă... fără cenzură (vai! ce înapoiați eram atunci!), nervos cum era, generalul n'a mai putut răbda, și-a răsuflat :

— Vă rog să încuviințați ceeace cer, fiindcă arma veche cu care vreți să trimeteți în luptele viitoare pe soldatul român nu e pușcă, ci *ciomag,* a strigat parlamentarilor gălăgioși Excelența Sa, înfuriat.

Și vorbăria a încetat ca prin farmec...

A reușit să înzestreze oștirea cu arma de care avea nevoe, — dar numele de *generalul Ciomag* i-a rămas.

Nu numai pentru aceasta trebuește slăvită, însă, memoria generalului Budișteanu, ci și fiindcă, după cum am spus mai sus, a fost unul dintre cei mai aleși comandanți ai războiului nostru pentru neatârnare.

Rănit grav pe câmpiile Bulgariei, în luptele dela 77, a purtat în piept un glonț pe care doctorii n'au putut să i-l scoată toată viața.

In zilele când lucra la minister, cheful lui se schimba după capriciile plumbului de lângă inimă.

Ofițerii în subordine, când aflau că „i se mișcă glonțul", umblau pe lângă ministru în vârful picioarelor.

A fost un caracter generalul Budișteanu, unul din acele caractere pe care le vrea țării bătrânul Rege Carol, om dintr'o bucată și el.

Când Domnitorul micului Principat de atunci a auzit că viteazul său căpitan zace rănit într'un cort, însoțit de Țarul Rusiei, în al cărui ajutor sărise, și de d-rul Davila, s'a îndreptat spre patul bolnavului.

Nu s'așteptau Inaltele fețe să fie oprite de mârâitul amenințător al unui Saint-Bernard, de toată frumusețea, care sta paznic, ziua și noaptea, la căpătâiul suferindului, alături de-o soră de caritate.

— Jos ! l-a mustrat căpitanul, cu vocea stinsă, și câinele s'a 'ntins la pământ, cuminte.

Suveranii s'au apropiat.

— S'o porți cu mândrie, c'o meriți ! a rostit sentențios fraza protocolară, în franțuzește, monarhul pravoslavnic, agățând pe pieptul eroului *Crucea Sfântului Gheorghe.*

— Și din partea țării, semnul bravilor, a adăogat Domnitorul românilor, înmânându-i *Virtutea militară.*

Ca și când ar fi înțeles că sosiții i-au făcut stăpânului bucurie, câinele s'a sculat de jos și-a început să se gudure, dând din coadă.

— A făcut și el acte de eroism, și-a fost rănit de trei ori, a spus d-rul Davila Suveranilor, arătând namila canină.

E brancardierul meu cel mai bun. Scoate răniții din șanțuri mai abitir decât sanitarii, și-i aduce de ceafă, cum își cară pisica puii.

Din ce în ce mai vesel, Saint-Bernardul se 'mprietenise acum cu împăratul deabinelea.

— E și el mărire, a glumit rănitul din pat. Il chiamă *Cezar.*

— Și de-aci 'nainte e-al meu, nu-i așa ? a întrebat doar de formă Alexandru al II-lea.

— Din porunca Domnitorului meu, mi-am pus viața la picioarele Majestății Voastre; dar câinele nu pot să-l dăruesc, a răspuns dârz căpitanul Budișteanu.

Și țarul tuturor rușilor a plecat, mofluz....

Fiindcă *Cezar* trecuse în Bulgaria cu oștirea noastră, stăpânu-său îi atârna de sgardă, la zile mari, *Trecerea Dunării.*

Nu era o decorație de distincție, ci o medalie amintitoare a unui fapt istoric, așa că gestul nu putea să supere pe cei cari-o purtau.

Dimpotrivă, invalizii, cari văzuseră „Griveiul" la treabă, îl răsfățau și-l luau cu ei la defilare.

— Atunci ar trebui s'o atârnăm și la gâtul cailor, cari-au scăpat teferi din război, s'a burzuluit într'o zi un camarad jignit, generalului.

— Nu-i tot una, l-a lămurit acesta, mângâindu-și animalul.

Oricărui câine, poți să-i dai și *Serviciul credincios,* pe câtă vreme nu poți face același lucru cu toți oamenii.